Ч. 41 (12.990). Львів, четвер 25. лютого 1932. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло", Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	14·00 „
Піврічно	26·00 „
Річно	48·00 „

ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Кілька уваг про події на Далекому Сході.

Льондон, 17. II. 1932.

Український загал з великим зацікавленням і ріжними комбінаціями слідкує за подіями на Далекому Сході, а в деяких часописах вже навіть були появилися фантастичні вістки про вербування добровольців до „далекосхідної української армії".

Нема сумніву, що події в Манджурії торкаються посередньо також української справи, але поки прийдемо до якогось висновку, треба мати ясний погляд на цілу справу.

Англійська преса дуже обережно натякає на — тихе порозуміння Японії з Совітами в манджурській справі, хоч воно дивним видається, коли з другої сторони читати про рожеві надії російських емігрантів у тійже Манджурії. Скільки в цьому правди і як справа дійсно мається, це покаже щойно найближча будучність.

Тимчасом конечно для українців знати, як до японсько-китайського спору ставиться Англія та Зедин. Держави, які врешті будуть мати рішаючий голос в остаточному поладнанні справи. І з цим українці повинні рахуватися.

Агенція Райтера подає з Оттави (Канада) таку коротеньку новинку:

„Вісімдесять летунів з Королівського Канадійського Летунського Корпусу, яких на слідуючий місяць звільняють з активної служби з огляду на економію, предложили свої услуги китайському Воздушному Корпусові. Пятнадцять старшин-відпоручників переговорювали в тій справі з китайським ґенеральним консулем. Цей останній заявив, що звернеться до свого уряду по рішення".

Коли до цеї коротенької новинки додамо також натяки з канадійської офіціяльної преси, що „інтереси Канади на Далекому Сході покриваються з інтересами нашого сусіда (Зединених Держав)", тоді стане ясною також акція Великобританії.

Що Зединені Держави „мають право мішатися в китайські справи" і в дуже короткому часі готові з нього скористати, нехай послужить друга дуже коротенька новинка з англійської преси:

„Китайське посольство у Вашинґтоні вислало до уряду закордонніх справ ноту з проханням, щоби Зединені Держави поробили заходи до вдержання миру в Шанґаю. В ноті згадано, що домагання Японії є неможливі до принняття, але не подано, в який спосіб Зединені Держави повинні поробити ці заходи".

Настрій в Анґлії супроти Японії ілюструє найкраще висказ одного з визначніших анґлійців, сер Доналда Мекліна (в Оксфорді); коли його спитали про погляд на японсько-китайський конфлікт, він відповів:

„Очевидно, я не можу робити ніяких висказів у тій справі, піднесу тільки те, що хоч як успішно Японія змобілізує свої сили для воєнних цілей, справедливих, чи ні, — вона вспіла також змобілізувати проти себе всю публичну опінію..."

Проголошення „Незалежної Манджурії", яка в дійсності малаб стати японською кольонією, і дивна мовчанка на це Совітського Союзу, повинні застановити також і нас.

Конфлікт на Далекому Сході готов не обмежитися тільки до „неофіціяльної війни" Японії з Китаєм, але може небавком втягнути до цього „непорозуміння" також і інші держави. І це повинні українці мати на увазі.

В. Ю. К.

Кооперативна конференція у льв. вськім воєвідстві.

ЗАПРОШЕНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Львівський воєвода запросив представників „Ревізійного Союзу укр. кооператив", „Центробанку", „Центросоюзу" „Маслосоюзу" і „Народної Торговлі" на господарську конференцію в понеділок 22. ц. м. У цій конференції взяли участь: Голова Ради РСУК — сен. **інж. Ю. Павликовський** та директори РСУК: пос. **Остап Луцький і І. Филипович** голова Надз. Ради „Центробанку" **д-р М. Волошин** та директори ЦБ: д-р **Кость Левицький і О. Саевич**, директори „Центросоюзу" **Ю. Шепарович і інж. М. Творидло**, директор „Маслосоюзу" **інж. А. Палій** та директори „Народної Торговлі": **М. Заячківський та Ол. Бариляк.** Поза цим взяв участь у цій конференції п. **Децикевич.**

ПРОМОВА ВОЄВОДИ.

Нараду отворив воєвода **д-р Рожнецький** заявою, що з огляду на господарську крізу він як шеф адміністрації постановив відбути нараду з представниками всіх осередків укр. кооперації, яка у своїй дотеперішній господарській діяльности проявила чимало організованого хисту і доцільної фахової пляновости. Звсувавши найважніші засоби боротьби з крізою, якими вважає він організацію праці, організацію імпорту і збуту, пристосування збуту до потреб ринків і організацію кредиту та потребу узгіднення цих засобів понайменше на верхах поміж усіми організаційними осередками і згадавши відому французьку книжку про „Дві Европи", воєвода звернувся до присутніх, щоби по переведенні загальної дискусії представники поодиноких осередків укр. кооперації накреслили стан і плян діяльности укр. кооперації на найближчу будуччину та її домагання. При цім заявив воєвода, що стенографічний протокол із цієї наради подасть до відома своїй зверхній владі та воєводам станиславівському і тернопільському.

ЗАЯВА ГОЛОВИ РСУК ІНЖ. Ю. ПАВЛИКОВСЬКОГО ТА ДИСКУСІЯ.

Після такого вступного слова воєводи Голова Ради РСУК, **інж. Павликовський** зложив ось яку заяву від зібраних представників укр. кооперації:

Предметом сьогоднішньої конференції має бути — згідно зі **змістом** запрошень пана воєводи та згідно з характером запрошених учасників, — **розгляд господарських справ** українського національного господарства на великім відтинку української кооперації.

Ця конференція чергується з грудневою конференцією, яка згідно з усталеним п. воєводою **предметом нарад,** була присвячена розглядови стану і потреб організацій, які працюють на полі української культури, охорони народнього здоровля, фізичного виховання української нації, опіки над дітворою і молодю, на полі гуманітарному і в ділянці еміґрації. Отсій фаховій конференції П.А.Т., а за ним і частина преси намагалися надати політичний характер, не дивлячися зовсім на стисло діловий характер конференції і на характер, у якому виступали її учасники, репрезентанти українських **суспільних** установ з ріжних ділянок нашого національного життя.

Стан розвитку українського народу на протязі довгої низки літ праці довів до того, що українська нація змогла перевести у себе зріжничкування функцій одноцілого українського національного організму. **Великі** ділянки української національної культури, української національної економії, української національної політики, які разом творять синтезу українського національного життя — мають **кожна про себе** окрему, взаїмно себе доповняючу і взаїмно себе спомагаючу прикмету своїй ділянці праці національну організацію, при чому говорити про політичні справи української нації одиноко леґітимованою є українська національна політична орґанізація та її еманація Українська Парляментарна Репрезентація, як репрезентантка всього українського народу.

Тому ми, представники української національної економіки, що розвивається у великій ділянці української національної кооперації, леґітимовані говорити тільки про її стан".

У своїй дальшій промові інж. Павликовський зясував орґанізаційну схему та ідеольоґічну основу укр. кооперації, яка в першу черґу спирається на укр. хліборобі — продуценті і тому тісно співпрацює з „Сіль. Господарем". Обидва ідейні огнища цеї праці: „Ревізійний Союз Укр. Кооператив" і „С. Господар" з причин від них незалежних не можуть користуватися свободами і ґарантіями, які забезпечує укр. народови конституція польської держави. Жадаємо рівного права, рівного трактування в суспільно-господарських акціях на нашій території, рівномірної участи в користуванні з кредитів (кооперація) і бюджетових сум („С. Господар") при повнім застереженні від нас, що головним джерелом наших суспільно-господарських акцій є і буде самопоміч і взаїмна поміч укр. народу. Промовець ярко підкреслив виїмкове відношення державних чинників до укр. кооперації передовсім у кредитовій політиці державних банків, у відношенні до нас державних монополів і експортових синдикатів.

Другий промовець **д-р Кость Левицький** представив як начальний директор центральної каси укр. кооперації її матеріяльний стан, себто високе відношення її власних капіталів до всіх оборотових фондів, незаспокоєну кредитову поємність укр. кооперації, її непокриті втрати, спричинені відомою „пацифікацією" і потребу повної правної охорони для її праці.

По додаткових завваженнях дир. **Луцького,** які торкалися організаційних засад в укр. кооперації, її відношення до вимог стандаризації і монополістичних експортових синдикатів та вічних експериментів, спрямованих на ліквідацію укр. кооперації як самостійного суспільно-господарського чинника і неможности співпраці з протикооперативними обєднаннями, зачалася спеціяльна дискусія, в якій забирали голос: **дир. Ю. Шепарович, дир. А. Палій і дир. Заячківський.** У цих промовах підкреслили до-

магання, щоби допустити укр. кооперацію до експорту живих безріг, щоби припинити а щонайменше справити організацію достави безріг до беконарень повітовими відділами, щоби наділити укр. кооперацію дальшими експортовими вечними магазинами, щоби управильнити труднощі, з якими стрічається кооперація при імпорті конечних кольоніяльних товарів і щоби признати укр. кооперації справедливу скількість вільних складів соли. В справі утисків адміністрації звернули увагу на меморіяли РСУК до Ради Міністрів.

Нараду, яка зачалася в год. 6-тій вечором, замкнув воєвода коло год. 9. загальним завваженням про вагу обговорених справ.

Ціла нарада вийшла дуже гідно й поважно.

Дир. Луцький звернувся до воєводи з просьбою, щоби стенографічний протокол цеї наради доручено також „Ревізійному Союзови Укр. Кооператив", на що воєвода згодився.

Дальший запит у Палаті Послів у справі українських петицій.

Льондон, дня 20. лютого 1932.

У четвер, дня 18. лютого було поставлене в Палаті Послів ще одно питання в українській справі. Посол *Геммерслей* спитав секретаря закордонних справ, які інструкції дістали британські делегати Ліги Націй у справі українських петицій у Союзі, в справі переслідування української меншини в Польщі?

На це відповів Капітан Елен, заступник секретаря закордонних справ:

„Як я вже сказав у моїй відповіді шановному п. послові з округи Нюкесл-андер-Ляйм (полк. Веджвудові), дня 16. вересня минулого року, британський делегат був уповні поінформований з поглядом уряду Його Королівської Милости про справи порушені в тих петиціях, хоч він не дістав формальних, писемних інструкцій. Як шан. п. посол бачив з преси, льорд Сесіль вказав ясно на це становище підчас недавньої сесії Ради, коли підчас обговорення предложеного рапорту висловив надію, що справа виплати відшкодування для тих, що потерпіли, повинна бути ще раз розглянена, а також звернув увагу на найновіші жалоби в справі поведінки з українськими вязнями".

В обороні наших господарських установ.

УКРАЇНСЬКЕ РІЛЬНИЦТВО І ЙОГО СУСПІЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СВІТЛІ ОСНОВНИХ ЗАКОНІВ ПОЛЬЩІ І ВЕРСАЙСЬКОГО ТРАКТАТУ З 28. VI. 1919.

(Промова сенатора Ю. Павликовського, виголошена на засіданні бюджетової комісії сенату дня 12. II. 1932 при розгляді бюджету Міністерства Рільництва).

(Докінчення).

势 Пануюча досі система є крикливим запереченням засади рівноправности. Система ця — це февдальний „nexus subditelae", це є система, яка змагає у майбутності до анексій нашого суспільно-господарського дорібку а в сучасности тягне з нього тільки контрибуції! З жалем приходиться мені ствердити, що п. міністр досі, згідно зі своєю промовою на рільничій виставі в Тернополі літом 1931 р. є визначним речником цієї системи, примінюваної супроти українського зорганізованого рільництва.

Не хочу спинюватися на крилатім вже сьогодні слові, ужитім тоді п. міністром про „ділення свиней на польські і українські". Не хочу входити в оцінку слів. Позволю собі всеж завважити, що не про дільбу тут мова! Коли аґрарний устрій у Польщі спирається на індивідуальні господарства, а власниками їх є, крім інших, поляки й українці, то якби там не було, а така дільба істнує. Цим висловом виложив п. міністр ядерну свою засаду, згідно з якою не визнає він свобідного господарського розвитку українського народу в державі, бажаючи зведення суспільно-економічних акцій під спільний дах одиноких признаних тепер ним польських рільничих організацій. Відси й походить повне неґування українських національних господарських організацій в міністерстві рільництва і в державнім бюджеті.

З точки погляду міжнародніх трактатів, заключених Польщею з державами Антанти, ми, українці, творимо т. зв. національну меншину в польській державі. Фактично на нашій національній території ми є в переважаючій більшости супроти польської і інших народностей. До основного Версайського Трактату з дня 28 червня 1919 р., який воскресив незалежну польську державу, доданий додатковий трактат, присвячений національним меншинам у Польщі. Трактат цей забезпечує нам охорону і свободу нарівні з усіми польськими горожанами, забезпечує нам рівні з ними права до закладання, ведення і контролювання м. ін. і суспільних інституцій, забезпечує нам рівне трактування і рівні законні і фактичні гарантії, з яких користають всі горожани Польщі.

Оці всі гарантії містяться у травневій Конституції Польщі з 1921 р. в арт. 108, 109 і 110. Відкиж може в правовій державі — при таких обовязуючих основних правах громадян — зродитися у когонебудь думка, непризнавання **окремішности українських національних і суспільних організацій.**

Ми знаємо, що на українських землях велика земельна власність майже вся в руках власників польської народности. Рахуємося теж з фактом істнування нечисленної вправді, польської малої власности. Розуміємо, що польське рільництво на наших землях створило і веде свої національні суспільно-господарські установи. Беручи на увагу факт їх істнування визнаємо **потребу узгіднення річевої програми праці на нашій території між польськими й українськими організаціями,** по думці обовязуючих законів і річевих напрямних, що їх намітила влада.

Оцінюючи працю і труд власних наших сил, ми ні в якому випадку не є прихильниками перехрещування праці польських і українських організацій, а навпаки прихильниками їх розмежування, але поза цим визнаємо **тільки одиноку засаду — рівноуправнення обидвох національних рільничих організацій, з яких кожна згідно з обовязуючою Конституцією має право і повинна працювати серед свого національного середовища.**

Вимагаємо, сповняючи рівні обовязки та двигаючи на собі рівні тягарі і рівну відповідальність, рівного права репрезентування нашого національного рільництва, як його має право репрезентувати, заступаючи ту ділянку польського національного господарства, польська орґанізація рільнича, вимагаємо рівного трактування нас у ведених урядом рільничих акціях на нашій території, вимагаємо рівного партиципування у бюджетових засобах, призначених на рільничі акції.

Запевняємо, що головне джерело моральної та матеріяльної сили наших суспільно-господарських акцій творитиме і надалі самопоміч і взаїмна поміч українського рільника. І на цих твердих основах побудовані праці всіх наших суспільно-господарських орґанізацій. Стоїмо і стояти будемо на становищі, що субвенції повинні тільки підтримувати здорову суспільну самопоміч, а в ніякому випадку не сміють її заступати.

Таке наше ідейне та господарське **credo про основи суспільно-господарської праці** сходиться зовсім з поглядами п. міністра про вартість суспільно-господарських організацій і беручи під увагу такий, а не інший погляд п. міністр розцінює можність опертя своїх акцій на працю суспільно-господарських організацій і тільки таким обіцює підтримку. Поза цим мусимо ствердити, що становище п. міністра супроти української національної суспільно-господарської організації різко розходиться з нашим не тільки в точці самозрозумілого природного права української нації на будову власного національного господарства, але також у точці правопорядку, що його забезпечує польська конституція.

Відоме є становище п. міністра внутрішніх справ, яке він заняв щодо рівноуправнення українського народу в Польщі у своїм експозе дня 16. січня 1932 р. П. міністр рільництва певно після цього перевірив дотперішнє своє становище супроти основних прав української національної суспільно-господарської організації. Я не маю підстав думати, що в уряді істнують розбіжности. Не хотів би я теж вірити, що промова п. міністра внутрішніх справ звернена була тільки до закордону.

Зрештою майбутнє покаже, чи 1932 рік принесе дійсно засадничу зміну у відношенні уряду

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. ЛЮТОГО 1932.

Польська відповідь на українські петиції.

7)

(Докінчення.)

У лютім 1926 р. польська шкільна влада прихильна розвиткові пласту дала згоду на українські пластові гімназійні гуртки, зазначуючи при цьому, що вони в ніякому разі не повинні би залежати від чинників посторонніх. Згодом ствердила вона, що всупереч цьому застереженню українські пластуни були в безпосередньому звязку з „Верховною Пластовою Командою" у Львові і в постійному контакті з іншими позашкільними пластовими організаціями. Вже в 1928 р. адміністративна та судова влада мала незаперечні докази, що численні члени „Пласту" належать до революційної військової незалежницької організації У. В. О. і що в „Пласті" плекають бунтарські ідеї. А все-ж влада, що все ще ставилась прихильно до українських пластунів, ще довший час стримувалася від розвязання цієї організації. Нові факти в 1930 р. потвердили ясно, що „Пласт" находився під впливом військової організації У. В. О. і замість займатись фізичним розвитком молоді, вщіплював їй бунтарські ідеї, ворожі державі і тоді то влада приневолена була розвязати це товариство дня 26. вересня 1930 р.

Цікаво навести тут кілька фактів, що змальовують терористичну організацію членів „Пласту":

1. Дня 21. квітня 1930 р. поліція заарештувала ріжних членів „Пласту", що мали вибуховий матеріял;

2. Дня 30. липня 1930 кілька осіб в одностроях „Пласту" напали на почтовий віз біля Бібрки і забрали 55.000 зол. Одного із поліцаїв, що супроводив віз, убили напасники. Численні члени „Пласта" станули за це перед судом.

3. Стверджено, що члени цієї орґанізації брали участь в актах саботажу.

4. Численні пластуни із „Пласту" брали участь у нападах на приватне майно в осені 1930 р.

5. Членів „Пласту" переловили на кольпортажі революційних видань і вони ставали за це перед судом.

6. У. В. О. користувалася домівкою пластунів, щоби переховувати там вибуховий матеріял, зброю і революційні видання.

Крім судових процесів ще незакінчених, численні судові присуди ствердили, що українських пластунів вжевали до шпіонажі в користь сусідських держав.

•

9. Слід подати тут кілька пояснень у відповідь на закиди буцім то про нищення домівок, книгозбірень, кооператив, тощо, що наведені в петиції українських послів і сенаторів і повторені теж в інших петиціях.

Польський уряд стверджує, що не було ніяких випадків руйнування та нищення домівок і установ. Ці обвинувачення повстали з факту, що влада, приневолена переводити дуже подрібні труси, мусіла в численних випадках хопитися гострих засобів. Це зрозуміти легко, коли зважити, що більшість сконфіскованих предметів, яких список находиться в замітках польського уряду з дня 20. січня 1931 р. (документ C. 91. 1931. I. ст. 42) були сховані в дахах, коминах, під долівкою, в стодолах і мішках зі збіжжам. Додаток II. містить під числом 13. цікавий матеріял про цю справу, а саме інструкції, які діставали члени У. В. О. як ховати зброю, щоби поліція не могла її найти.

•

Основуючись на наведених тут замітках і додатках до них, польський уряд гадає, що дав вдоволяючі докази на те, що в трьох згаданих воєвідствах була зорганізована революційна акція спрямована проти польської держави. Цю акцію здушили. Винуватці, наскільки можливо було їх виарештувати, ставали перед судом.

Польський уряд уважав своїм обовязком як найрішучіше запротестувати проти основного твердження українських петицій, буцім то польський уряд прямує методично до знищення української меншини, позбавляючи її культурних прав і систематично руйнуючи на економічному полі. Це твердження не має ніякої підстави і має наскрізь тенденційний характер.

Із усього наведеного виходить, що українська меншина в Польщі користується всіма політичними, культурними та економічними правами. Останні події не кажуть ні трохи про зміну урядової політичної лінії в цьому напрямі. Польський уряд рішуче схильний піддержувати інтереси держави і згідно із своєю віковою політичною традицією миром та гармонійне співжиття більшости та меншини.

Делегат Ліги Націй
Ф. Сокаль,
повновласний міністр

до прав українського народу в Польщі, а тим самим і до прав українського рільництва і його суспільно-господарських організацій. Стільки в засадничих справах українського рільництва. Становище Українського Клюбу до бюджету і дальші постулати українського рільництва представив від Українського Клюбу посол Остап Луцький на соймовій бюджетовій комісії при обговорюванні бюджету міністерства рільництва дня 25. січня 1932 р. у присутности п. міністра рільництва. Не хотів би я трудити п. міністра і високу комісію їх повторюванням, заявляю від сенатського Українського Клюбу, що прилучуюся до становища, занятого соймовим Українським Клюбом до бюджету міністерства рільництва і до всіх постулятів висунених цим Клюбом.

Кінчу. Пан міністр у своїй соймовій промові дня 9. лютого ц. р. зазначив, що „не вважає себе побідним вождом, а мусить боротися без гроша і з воїном вельми перемученим".

Дивно, що п. міністр досі не добачив на рільничім горизонті в Польщі правдивого воїна, який бореться з господарською крізою, ба, з нуждою, організуючи себе шляхом самопомічних установ, не добачив, що в рільничій армії український рільник займає так поважне місце, що бере так визначну участь у продукції рільничих дібр, а в рядах борикаючоїся малої рільничої верстви займає друге місце після польського малого рільника, не добачив, що оцей український рільник є витрівалим подвижником поступу і господарської культури села.

—o—

Як це розуміти?

Акад. Студинський про заміти дир. Постолюка.

У львівському українському щоденнику „Час" (ч. 40. з дня 24. лютого 1932) появилася передова стаття під назвою „Жертва психози". У ній автор старається у звязку з появою отвертого листа дир. П. Постолюка зробити автора листа й акад. Кирила Студинського жертвами психози, яка, на думку автора, огорнула наше громадянство в напрямі фабрикування всяких підозрінь, наклепів та інвектив до видатних осіб і діячів. Кінчить автор свою статтю так:

„У противенстві до загалу польської преси, яка з неукриваною злорадістю підхопила і використала в цілій ширині цей черговий скандал нашого життя (мова про лист), ми не спішилися з передрукуванням отвертого листа п. Постолюка віруючи, що заатакований в ньому проф. Студинський дасть цілій афері згідне з фактичним станом насвітлення. Не діждавшись відповіди в самому „Ділі", вислали ми до проф. Студинського свого співробітника, який приніс нам просторе письмо з якого наводимо оце есенціональні вимки:

„Проф. Студинський, не вважаючи можливим дати відповідь п. Постолюкові в „Ділі", яке він з місця пізвав до суду за клевету, заявляє, що будучим в мові емігрантом, автором споминів про Соловки зацікавився він „як дослідник українського письменства новою літературною постаттю й то тимбільше, що будучи в останніх роках (1926—1929) на Великій Україні мав змогу конфронтувати те, що там бачив з тим, що про тамошнє життя писав той емігрант".

„Крім цього, підозріння, які виникли серед місцевих емігрантських кол на тему автентичности заподань цього емігранта, заставили проф. Студинського провірити, чи люди, подавані тим емігрантом як його знайомі, справді його знають і моглиб про нього засвідчити. Для цього проф. Студинський потребував світлини цього емігранта".

Думаємо, що наведених слів з розмови з акад. Студинським доволі, щоби зрозуміти, що він, акад. Студинський, фактів поданих у листі п. Постолюка не тільки не заперечує, але навпаки, вповні їх потверджує.

Дивно лише, що „Час", не зважаючи на таке вияснення акад. Студинського, вважає його жертвою якоїсь загальної психози, що кривдить невинних людей.

Зі свого боку спокійно ждемо на судову розправу, цікаві між іншим довідатися з акту обвинувачення, в чому міститься наклеп, сформулований у прилюдному запиті п. Постолюка.

Б. посол Олександер Вислоцький знову перед судом.

За 10 промов обвинувачений в державній зраді і т. п.

В другому дні розправи пересунулося крізь судову салю 12 свідків, з того шістьох, що піддержували акт обвинувачення, сконструований на їхніх донесеннях (два із них на поліційній службі) або слідчих зізнаннях, а шістьох, покликаних обороною.

СПРАВА ВІЧА В БЕРЛИНІ.

Перший зізнавав свід. Кароль **Ґошньовський**, літ 41, римо-кат., швець із села Берлина. Зізнання торкалися віча в Берлині, на якому обвинувачений виголосив, як каже акт обвинувачення, протидержавну промову. Було це віче скликане в справі страйку, який місцеве населення проголосило проти свого дідича. На віче приїхали теж висланники Сельробу і ППС-лівиці зі Львова, щоби використати справу в користь своїх партій. Свідок пригадує собі, що пос. Вислоцький виступав гостро проти ППС і Сельробу, а рівночасно закликав нарід вступати до УНДО, бо тільки під його проводом може виграти страйк. Говорив теж про якісь гроші на брідський повіт для рільників, але пани їх „закрутили", про акцію соймових послів, про політичну організацію, бо тільки вона доведе до самостійної України. Про те, щоби скинути „польські кайдани" не говорив. Закликав до страйку, але до місцевого, не загального.

На вічу був теж постерунковий Ситнік, переодітий по цивільному, і казав свідкові та іншому уважати, що говориться. Після віча списав донесення і казав свідкові підписати.

Предсідник відчитує зізнання свідка у слідстві і виказує деякі суперечности між тим, що тепер говорить. Тоді він зізнавав в некористь обвинуваченого речі, яких собі тепер не пригадує.

На запити обор. д-ра Шухевича свідок каже, що постерунковий Ситнік прийшов до його дому, списав донесення на пос. Вислоцького і велів йому підписати.

На запити обвинуваченого свідок стверджує, що в Берлині переважали сельроби, вони й зробили страйк і промову пос. Вислоцького висвистали, тому, що він, мовляв, держить з панами, ломить страйк і т. п.

В тій самій справі зізнавав свідок Францішок **Петецький**, літ 44, зарібник із Мільна, римо-кат. Був на вічу в Берлині, але памятає мало. Пос. Вислоцький говорив, що в теперішніх школах силують дітей говорити по польськи, а діти тільки калічать мову, бо говорять: **Niech będzie powalony Jezus Chrystus!** або: **ja zabił papierza** (я забув папір).

Після віча був у його хаті постерунковий Ситнік, подиктував йому зізнання про віче і він то підписав. Отже пос. Вислоцький говорив проти польського уряду, закликав до загального страйку, про несправедливі податки, про биття українських вязнів і т. п.

На допити предсідника свідок дещо з того пригадує собі й підтримує протокол.

Подібно зізнає свідок Антоні **Кудиба**, римо-кат., зарібник з Лагодова, що був теж на вічу в Берлині. Підчас промови пос. Вислоцького сельроби почали свистати і згасили лямпу. І цей свідок стверджує, що після віча постерунковий Ситнік закликав його до хати Петецького і казав підписати протокол з віча. Чи прочитав його наперед, не памятає.

На цьому донесенні опертий акт обвинувачення.

Обвинувачений: Ви говорили тут про лямпу. Чи віче було в день чи вечором?

— Вечором.

— Ні, віче було в день!

Свід. Іван **Ситнік**, літ 47, греко-кат. рільник з Берлина. На віче до Берлина запросили пос. Вислоцького з приводу страйку. Але підчас його промови сельроби стали кричати, що він держить з панами, і висвистали його. Більше свідок не памятає.

Предс.: Як то було з тою лямпою?

Свід.: То було в день, лямпа не світилася.

Д-р Біляк: А чи ви памятали би, якби пос. Висл. закликав скинути „польські кайдани"?

Свід.: Я таких слів не чув.

БРІДСЬКІ СПРАВИ.

На салю входить свід. Станислав *Хмелевський*, літ 35, пшодовнік поліції в цивільному одязі, з течкою під пахою. Зізнає тихим голосом про довірочну нараду в Бродах 8. серпня 1928 р. В середині свідок не був, але стояв під вікном, що було відчинене, і чув промову пос. В. Подробиць не пригадує собі, але промова була дуже агресивна. Він все списав на місці і зробив донесення.

Дальше зізнає про віче у *Висоцьку* пов. Броди, що відбулося 12. серпня 1928 р. без дозволу влади (справоздавче віче). Коли свідок каже загально, що пос. В. говорив про шкільництво і парцеляцію ґрунтів, то предсідник відчитує його два донесення, на основі яких пос. В. говорив, що поляки накидають українцям польські школи, що хотять з українських дітей поробити своїх яничарів, що український селянин находиться в нужді з причини важких і несправедливих податків.

Свідок підтримує тепер це донесення.

Багато говорить свідок про події в Бродах 4. листопада 1928 р., коли місцеве українське населення у десяті роковини повстання української держави уладило свято посвячення хреста в честь українських полеглих. Староство заборонило похід на цвинтар крізь ринок і тому поліція загородила йому дорогу. На переді йшов пос. Вислоцький і спитав поліцая, чому не пускають, а тоді залунали оклики: ганьба поліції! Чи пос. В. також кричав, не знає. (В слідстві свідок подав був, що пос. В. теж кричав: ганьба поліції!). На цвинтарі пос. В. виголосив підбурюючу промову, яку свідок занотував собі і зробив з того донесення. Подробиць промови не пригадує собі, але тямить добре закінчення. Говорив, що перед світовою війною українці були під трьома займанщинами, після війни під чотирма. Але треба організуватися, щоби мати силу виконати заклик Шевченка: „Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте!" Було це звернене проти всіх держав де живе український нарід, отже й проти Польщі.

Щодо віча в Бродах, то поліція його розігнала, а тоді уладжено його в іншому льокалі за запрошеннями.

Вкінці свідок оповідає про інцидент на виставі української книжки в Бродах, звідки пос. Вислоцький свідка випросив.

ЩЕ В СПРАВІ ВІЧА В РАДЕХОВІ.

Свід. Анджей *Панек*, постерунковий зізнає про віче в Радехові. Сам він там не був, але чув від Володимира Маркова, якого в донесенні назвав поліційним конфідентом. Марків був висланий на віче командантом постерунку. Тепер він є поляком, але в донесенні сказано, що вправді він з походження українець, але держить з поляками.

ДАЛЬШІ СВІДКИ ОБОРОНИ.

Незвичайно корисне враження зробив свідок Гринь *Павлюк*, літ 35, директор укр. кооперативи в Бродах, гр.-кат. Був на вічу в Бродах, але мало знає, бо занятий був коло запрошень. Всеж таки може ствердити, що пос. В. говорив тільки про біжучі справи і проти польської влади не виступав. Був теж учасником подій 4. листопада і стверджує, що пос. Вислоцький походу не вів, тільки йшов по середині. Аж коли счинився крик на переді, побіг туди і побачив теж пос. В., як успокоював нарід. Не чув окликів проти поліції. Чув, промову пос. В. на цвинтарі і цитат Шевченка, але має враження, що слова були спрямовані проти більшовиків. Зрештою це слова зі „Заповіту", який співають тепер всюди як український гимн.

На запит д-ра *Біляка* свідок каже, що після пос. В. говорив ще хтось. Обвинувачений стверджує, що говорив якийсь Пилипчук і закликав нарід до присяги, що буде боротися. Але це був провокатор. Поліція його не арештувала, тільки кількох студентів, що стояли коло нього.

На запити д-ра *Біляка* свідок стверджує, що пос. Висл. зачав займатися народньою організацією від 1925 р., закладав читальні, кооперативи, уладжував віча і врешті став послом. З вічами був у кожному селі Брідщини. Завдяки його праці упав тут сельробізм, впало москвофільство, а запанувала національна ідея

Гарно запрезентувався теж свідок Іван *Войтович*, літ 55, гр.-кат., міщанин із Бродів.

Він ніс хрест на переді походу 4. листопада 1928 р. і стрінувся з кордоном поліції, яка наставила проти людей крісв з наложеними штиками. Про заборону походу кріаь Ринок ніхто не знав і тільки пос. Вислоцький не допустив до розливу крови, завликаючи нарід до спокою. Не чув окликів: гальба поліції! ані не бачив, щоби хтось плював на неї.

Свід. Василь *Олійник*, інвалід, гр.-кат. не зінав нічого замітного.

Вкінці свід. Григорій *Швалюк*, гр.-кат., купець із Бродів потвердив зізнання деяких попередніх свідків, ствердивши, що пос. Вислоцький не виступав ніде ані проти польської держави ані проти поліції.

Розправа відложена до завтра.

Дрібні вістки.

Кандидатура Гітлера на президента Німеччини добуває нових прихильників.

Оконечні висліди японських виборів дали урядові 136 мандатів переваги, усіх мандатів добув урядовий список 301. Опозиційна партія добула 149, пролетарі 5, інші партії 11 мандатів.

Міністр закордонних справ Англії Саймон впевняє, що Англія причиниться до полагоди китайсько-японського конфлікту та заперечив поголоску, що нібито деякі держави є союзниками Японії.

У Саксонії відбулися робітничі демонстрації з протигітлерівськими гаслами. У кількох місцевостях комуністи побилися з гітлерівцями.

Кілька представників деяких держав на роззбройну конференцію склали свої проекти, між іншим представники Рад. Союзу.

Французький новостворений уряд має 40—50 голосів переваги в парляменті. Новий уряд змагатиме до вдержання воєнних відшкодувань.

Норвегія відновила зірвані недавно торговельні переговори з Рад. Союзом.

Завтра виїде зі Стамбулу в подорож на Кипр б. король Еспанії Альфонс XIII.

3. березня ц. р. збереться на надзвичайну сесію Союз Народів, щоби розглянути китайсько-японський конфлікт.

Китайці перемагають.

ШАНГАЙ. 23. II. ПАТ. Японська офензива задержалася на цілій лінії, біля Чапеї китайці посунулися трохи наперід. Китайські стрільна зробили чимало шкоди на задах японської армії. Японці острілювали Чапеї густим гарматним вогнем; від цього обстрілу Чапеї горів.

Підчас воздушної боротьби в Су-Чу японці вістріляли китайський літак. Китайці відповіли вогнем важкої артилерії на головну японську команду в Гонго-Кію. Японці вижидають нової допомоги. Вчора втратили японці 300 вбитих, китайці 500 вбитих і 1500 ранених; є чимало жертв серед населення.

ШАНГАЙ. 23. II. ПАТ. Сьогодні рано 80 японських літаків збомбардувало китайську летунську площу в Гун-Дзао. Всі літаки й ганґари знищені. На основі вістей з японських джерел відомо, що китайці в ночі посунулися на північ від Кіян-Ван. Японці відступили дещо взад і втратили 20 вбитих і 60 ранених.

ЛЬОНДОН. 23. II. ПАТ. Прийшла вістка з Шангаю, що китайський уряд купує в Німеччині амуніцію, літаки та машини до копання ровів. Китайці приготовляються до оборони на рік боротьби...

Дальші бої в Шангаї.

ШАНГАЙ. 23. II. ПАТ. Китайці перейшли через Вузун на зади японської армії. Праве японське крило у відвороті. Китайці заняли багато японських позицій. За Кіян Ван іде дальша боротьба при участи літаків і гарматнього обстрілу. На міжнародній дільниці ранений один поліцай. Три китайські стрільна впали вчора на італійський кружляк „Лібія".

Зі сойму.

На вступі вівторкового засідання сойму пос. Руг (Стр. Л.) зложив заяву в імені лівих клюбів: Стр. Л., ППС, ХД і НПР у звязку із учорашньою демонстрацією у соймі. В заяві сказано, що від початку сойму було ясне, що правильна праця в цьому соймі неможлива. Коли опозиція досі остає в соймі, то лише тому, щоби користуватися трибуною вільного слова та висловлювати свої думки на становище більшости та на політику й господарку уряду, освідомити прилюдну думку, головнож селян і робітників про афктичний стан. Ведення нарад у теперішнім соймі створює умовини, які внеможливлюють брати участь у засіданні.

На знак протесту опозиція і нині виходить зі салі.

На салі остав лише ББ, Кл. Народови та національні меншини.

Пос. Стронський реферував закон про збори. У дискусії від Українського Клюбу говорив пос. **Кузик.** Він заявив, що його клюб братиме участь у дальших нарадах сойму з огляду на вагу розгляданих тепер справ. Переходючи до обговорення предложеного проекту зазначує, що внесений проект є поліційний та оставляє повну свободу адмін. владі, тому свобідні збори є ілюзією. Проект леґалізує практики влади, приноровлювані досі супроти українських зборів, є замахом на права мови нац. меншин, бо в практиці виключає спромогу відбувати збори в українській мові. Закон цей „каганцевий" та говорить не про збори, лише про те, як їх унеможливлювати. Ухвалення того закону принесе ганьбу польському законодавству, а наслідок буде зовсім інший, як надіються.

Дальше промовляв у дискусії пос. **Загайкевич,** який сказав, що проект має одну небувалу новість, а саме в повідомленні про збори мусить бути сказано в якій мові будуть відбуватися, коли не в державній мові. Чи дійсно при всіх владах будуть настановлені мовні референти? Це збільшилоб бюрократію. Ділять населення на дві категорії, одна є упривілеєна, а від другої вимагають більших кавтель. Це дальша часть 2-клясовости та деґрадації. В практиці будуть із того небувалі відносини. Українець, який схоче скликати збори, все мусітиме тямити, що українська мова це щось таке, що звертає на себе спец. увагу. Коли який посол-поляк скличе в українському селі збори, чи прийде йому на думку повідомити владу, що на таких зборах появиться і інша мова. Не лише він буде промовляти. Він буде вислухувати виборців. Вийде український виборець на трибуну, і в якій мові вільно буде йому говорити? Закон каже, що не вільно говорити йому по українськи. Зачнеться з того таке, як те, що тепер діється по судах, де людей, які говорять по українськи, делікатно взивають, щоби говорили по польськи, бо їх суддя не розуміє. В сойм. комісії впевняли мене, що представник влади не зважиться на зборах відбирати українцеві голос. Тому домагаємося скреслення того уступу та зголошуємо евент. внесення, яке тим запевненям, які нам давали в комісії, надало би правні санкції. Покликуємося на мовні закони з 1922 р., хоч зовсім ними не чванимося.

Референт Стронський поставив внесення відкинути всі меншинні внесення. Це й сталося і закон прийняли в 2. і 3. читанні.

Найближче засідання в середу. На першому місці денного порядку є внесення опозиції про заяву недовіря для маршала сойму.

СТРІЛИ В ПОЛІЦ. ПОСТЕРУНКУ.

У повітовій команді поліції в Коросні командант тієї станиці ст. пнодовнік Фед. Бойко в суперечці пострілив поліцая Фльорка, а опісля сам застрілився.

ЩЕ ОДНА НЕВДАЧА ПОЛЬСЬК. ГАКІВКАРІВ.

Детройт 23 II ПАТ. Біла Зоря (канадійці) — **Польща 2:0.**

Спростування Воєвідського Уряду у Львові.

(Докінчення.)

Дотично нотатки в ч. 280 з 13. XII. 1931 п. наг. „Конскрипція має дати правдивий образ" (Львівщина):

Неправдою є, неначеб списові комісарі в Голоску Великім від ранку 9. грудня 1931. уживали тільки польських списових формулярів, а на домагання української людности уживати двомовних формулярів, відповідали, що в Голоску Великім, як громаді з польською більшістю, можна уживати тільки польських формулярів і що з уваги на те українське населення відмовилось від зізнань і підписів. Зате правдою є, що списові комісарі в тій місцевости уживали польських і двомовних списових формулярів. Відомости, начеб українське населення в Голоску Великім відмовило масово зізнань і підписів, є неправдиві, тому, що тільки один емер. урядовець та приватний учитель домагалися переведення спису на двомовному формулярі, чого дотичний списовий комісар не міг зараз зробити, бо одержані формулярі вже був зужив, одначе негайно віднісся до Староства в справі доставлення свіжого запасу формулярів двомовних, а по їх одержанні списував згідно з бажаннями вище згаданих.

Неправдою є, неначеб то в громаді Солонка польські студенти як списові комісарі, уроджені в Сокільниках, у випадках мішаного подружжа, не зважаючи на протести, вписували всіх як поляків, зате правдою є, що ніяких зловживань тих студентів, що виконували обовязки списових комісарів у Солонці не стверджено. В часі списової праці начальний списовий комісар був щоденно в Солонці і ніхто з населення не звертався до нього з якимись жалобами проти списових комісарів, хоч населення, з яким він безпосередньо стрічався, мало до цього багато нагоди. Особливо не зустрічався із закидами, начеб то комусь всупереч зізнанням вписали польську мову, як мову рідну.

•

Дотично нотатки в ч. 281 з 15. XII. 1931 п. наг. „Конскрипція має дати правдивий образ" (Городеччина):

Неправдою є, начеб то списові комісарі в Мальчицях уживали тільки польських формулярів, а функціонар поліції під загрозою кар і закуття в кайдани вимушував підписи на польських формулярах. Зате правдою є, що спис в Мальчицях відбувся без найменшої пресії поліції, чи то взагалі властей, а списові комісарі у відношенні до українського населення уживали двомовних формулярів. Тільки в одному випадку списовий комісар в Мальчицях Вербіцька з причини вичерпання запасів двомовних формулярів примушена була Андрея Бідного, Павла Тупіся й Івана Солука вписати на польському аркуші, одначе з зазначенням української мови, як їх рідної мови.

•

Дотично нотатки в ч. 282 з 16. XII. 1931 п. наг. „Конскрипція має дати правдивий образ" (Городеччина):

Неправдою є начеб списові комісарі у Ставчанах не питали про матірню мову, не виповнювали списових аркушів на місці, але дома і не чорнилом, але олівцем, не предкладали списових формулярів до підпису та що внесена з тої причини скарга до начального списового комісаря лишилася без наслідків. Зате правдою є, що у всіх списових округах у громаді Ставчани всі рубрики формулярів були виповнювані на місці і точно після зізнань осіб списувані чорнилом, а формулярі давано списуваним до підпису. До начального списового комісаря не наспіла з громади Ставчани ніяка скарга чи жалоба.

•

Дотично нотатки в ч. 284 з 18. XII. 1931 п. наг. „Конскрипція має дати правдивий образ" (Львівщина):

Правдою є, що в громаді Збоїска списовими комісарями були поляки. Зате твердження, що населення в Збоїсках є на 70 прц. української народности, є щонайменше передчасне і на нічому не оперте, бо висліди другого загального перепису населення щодо національного складу ще досі не проголошені, а на основі урядового висліду загального спису населення з 1921 р було в Збоїсках на 949 мешканців 670 осіб, себто 70 прц. польської народности, а ледви 220 осіб, себто 23.18 прц. населення українського (руського). — Дальше є правдою, що двомовних формулярів у Збоїсках вимагали тільки в приблизно 50 домах. Домагання ці списові комісарі сповнили. Неправдиве є рівнож твердження, що в Збоїсках доручили з початку тільки польські формулярі та що аж внаслідок делеґації українського населення на чолі з парохом у списового референта в старостві у Львові дано комісарям двомовні формулярі. Бо делеґація явилась у списового референта дня 9. грудня, в дні, коли спис почався вже в год. 9.30 рано, в якому то часі списові комісарі щойно починали свою діяльність, отже делеґати не могли знати, чи комісарі не будуть уживати двомовних аркушів, а друки взагалі, в тому і двомовні, доставлено ще перед приняттям делеґації. Щодо закиду виповнювання двомовних формулярів тільки по польськи, слід зазначити, що виповнювання тих формулярів по українськи вимагали тільки в около 8-ми випадках та що, як уже вище згадано, двомовні аркуші могли бути, по думці міністеріяльного розпорядку, виповнювані в польській або українській мові. Неправдою є, що списовими комісарями були люди, що вміли ледви читати, зате правдою є, що списовими комісарями були особи, що покінчили по кілька ґімназіяльних кляс, отже мали відповідну інтеліґенцію до відповідного виконування обовязків списових комісарів.

Неправдою є, начеб Повітове Староство у Львові відкинуло внесення громадського уряду в Сороках, яке дотичило осіб, що мали бути іменовані списовими комісарями та що урядовець староства Паньчишин мав при тій нагоді висловитись: „Колиб громада була запропонувала бодай одного поляка, то той внесок був би принятий". Зате правдою є, що громадський уряд в Сороках ніякого внеску в повищому напрямі не ставив, до чого зрештою не був по думці приписів про переведення 2-го загального спису населення уповноважений, а й Паньчишин не вів з ніким розмови на тему номінації списових комісарів у Сороках, тому й не міг сказати повищих слів.

Новинки

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Корушина 5.** (біля кіна „Аполльо") поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 53—100

— **Важне для українських мистців.** Союз Українських Незалежних Мистців повідомляє, що дістав запрошення для участі та улаштування українського відділу на міжнародній виставці книжкових знаків у 1932 році в Каліфорнії, в Льос Анджелес. Отсим зазначений Союз звертається до всіх українських мистців, щоби найдалі до 10. березня ц. р. надіслали свої книжкові знаки на адресу Союзу: Львів, вул. Вроновська 20, який тогож дня висилає їх до Каліфорнії. Потрібно висилати такі книжкові знаки (відбитки), які не треба буде звертати, бо вони лишаються в Інтернаціональному Музеї книжкових знаків у вже улаштованому українському відділі.

— **Одні балакають про красу Чорногори, другі її нищать.** На останньому зїзді державної ради охорони природи ствердили, що створення заповідника (резервату) на Чорногорі налибало всякі труднощі. Досі не усталили меж майбутнього Нар. Парку на Чорногорі. З причини відкладання полагоди цієї справи вже кілька років, ідея зберігання краси лісів Чорногори втратила чимало. Ще перед трьома роками можна було викупити приватні ліси, що мали належати до Народнього Парку, сьогодні це вже неможливе. Себто „принагідне використування", що веде його вже кілька літ державне надлісництво у Ворохті, завдало болючий удар лісам Чорногори. Якщо ця поведінка потреває ще якийсь час, то з давнього пралісу біля джерел Пруту зникнуть і мізерні рештки. На зїзді ствердили, що фабрику косодеревинного олійку на збочі Гомула відбудували, не зважаючи на протести державної ради для охорони природи. Ця фабрика погрожує, що винищить косодеревину на Чорногорі, а гори втратять чимало своєї краси. Зїзд рішив зробити інтервенцію в цій справі.

— **Вечерниці з танцями** уладжує Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках у Львові в салях „Стрілецького Т-ва" (Куркова 23 дня 3. березня ц. р. Початок: год. 10 веч. Попередить в год. 8.30 веч. **концерт** при співучасти Вп. п. Іванни Шмериковської-Приймової, д-ра В. Тисяка, д-ра Н. Ніжанковського і проф. Криха, скрипака.

— **Україніка.** Накладом видавництва „Пльон" вийшла в Парижі книжка Е. Шрайбера: „Як живуть на Радянській Україні". — У місячнику „Slovanská knihověda", який виходить у Празі, в 3—4 числі находимо начерк українського видавничого руху від 1918 р. Автором статті є Ст. Сірополко.

— **Тадей Бой Желенський приїде до Львова.** Довідуємося, що в найближчих днях приїде до Львова відомий польський письменник, публіцист і перекладчик, д-р Тадей Бой-Желенський.

— **Відгоміи нещасних боксерських змагань.** Як відомо читачам „Діла" підчас змагань за мистецтво Львова студент політехніки Ґодлевський був так побитий, що помер наслідком внутрішньої кровотечі. На припоручення прокуратора арештували його противника Ґроса; слідчий суддя веде слідство під замітом убивства. Арештований Ґрос боронить ся звалюванням вини на суддю Ляндека. Секція трупа пок. Ґодлевського виявила, що він помер наслідком розриву кровоносних судин у мозку. Сьогодні в 4 год. після полудня відбудуться похорони п. Ґодлевського з православної церкви при вул. Францішканській.

— **Сніговії здержали залізничий рух** на таких шляхах: Львів—Підгайці, Тернопіль—Лановці, Великі Бірки — Грималів, Тернопіль—Підволочиська, Сокаль—Сапіжанка, Львів — Яворів. Частинні перепони має рух на шляхах Львів—Стоянів, Львів—Самбір.

— **Із краєвої хроніки.** У монастирі Салезіянів у Ярославі перебуває 50 езуїтів прогнаних із Еспанії. — У Старих Скоморохах наїхав поїзд Галич—Підвисоке на порожні сани покинені на залізничому шляху. — Жертвою морозу впав Мойсей Вердінгер із Мразниці, що замерз на шляху між Попелями і Котівською Банею. — У тернопільському маґістраті знищила пожежа частину даху та акти зберігані на горищі.

— **На Радянській Україні.** Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет у Харкові, 5. лютого ц. р., поділив Україну на пять областей: харківську, київську, одеську, дніпропетровську та винницьку. 15 областей Донецького Басейну та місто Маріюпіль залишаються під кермою центрального уряду в Москві.

— **„Малиґін" виїде в подорож.** 24. липня ц. р. до Москви приїзджають закордонні туристи, 28. липня виїдуть вони окремим поїздом до Архангельська. 30. липня „Малиґін" має відвідати північний беріг Землі Франца Йосифа. Перед поворотом „Малиґін" відвідає Нову Землю та Мурманськ. Подорож триватиме місяць.

— **Могила папи Олександра VI.** Папа Пій XI. не дав дозволу комітетові істориків під кермою Карадо Рікі — відчинити саркофаг, де похоронили папу Олександра VI. Комітет істориків хотів переконатися, чи його дійсно отруїли. Старовинна легенда, підтверджена деякими музейними документами, впевняє, що папу Олександра VI., батька Люкреції та Цезаря Борджіїв отруїли на бенкеті. Після бенкету його занесли до палати, а другого дня він помер. За офіційною версією папа помер на недугу шлунка.

— **Сибірський орел біля Гавру.** Біля Гавру вбили мисливі білого сибірського вірла, який має крила довжини 2 метри 40 цнтм. Таких орлів у Франції нема, лише деколи прилітають вони з Сибіру.

— **Фотографія звуків.** Фортепянова фірма Кемція з Бремен пустить у світ прилад, який дозволяє утревалити на фотографічній плиті мельодію, яку грає хтонебудь на фортепяні. Хвилі звуків, що ворушать воздухом, ділають на світляні хвилі, а їх уже можна зняти на відповідній плиті або фільмовій стяжці.

— **Найменша мумія.** Найменшу мумію на світі зберігає музей мормонів у Сальт Лейк Сіті. Ця мумія довга на 15 цм. і є тлінними останками князя індіян Перу, із часів перед відкриттям Америки. Ця мумія, не зважаючи на малі розміри, не є мумією новородка, але дорослої людини, високої на 1 м. 50 цм. Індіяни давнього Перу вміли поволі зменшувати тіло й голову помершого, так що з тіла творилася мала мумія довга на 15—50 цм. Ці дивні звичаї потверджує ряд недавно викопаних мумій.

— **Пекін знову столиця Китаю.** Гоміндан рішив перенести централю китайської влади з Нанкіну до Пекіну. Покищо уряд залишився ще в Льоян-Ґі, але міністерство закордонних справ перенесли вже до Пекіну. Після закінчення війни з Японією до Пекіну перейде цілий уряд. Дипльоматичні представники чужинецьких держав невдоволені постановою китайської влади, бо вона звільняє їх від доїзду з Пекіну до Нанкіну. Не зважаючи на те, що столицею Китаю був Нанкін, посольства залишилися в Пекіні, де дипльомати розпоряджали відповідним мешканням, а в Нанкіні нема навіть доброї гостинниці. Нанкін був якийсь час столицею Китаю на домагання Сун-Ят-Сена, який впевняв, що треба зберігати традиції й зробити столицею Нанкін, де перебували всі цісарі Китаю аж до останньої династії Мінгів, а Пекін став столицею за володіння манджурської династії.

— **У кількох словах.** У Бостоні почався бойкот японських товарів. — 1931 р. видали американські жінки 750 міл. долярів на косметики, з 350 міліонів на „операції краси". — У Берліні живе 1,850.000 мужчин і 2,175.000 жінок. — 15. ц. м. було в Німеччині 6,127.000 безробітних.

— **Спростування.** Хвальна Редакціє „Діла" у Львові. У поміщених в ч. 38. „Діла" з 21. лютого 1932. на 4 стороні моїх зізнаннях подано: „дав дозвіл воєвідський уряд". Дозволу такого я ніколи не бачив, а лиш у зізнаннях подав, що п. Бачинський на засіданні завжди подавав, що має на це дозвіл воєвідства і що робить у порозумінні з воєвідством. Також в уступі, де подано, що п. Турчманович є „у фінансовій залежности від п. Бачинського" є не точно, бо я лиш потвердив, що п. Слезюк на зїзді 15. 8. 1931. сказав, що п. Турчманович побрав з каси Народнього Дому ріжні суми за засідання і т. п. до квоти около 3.000 зол. Одначе причини відкликання резиґнації п. Турчмановича я не знаю, бо причини внесення резиґнації, які подав у своюму письмі п. Турчманович досі не змінилися. П. Турчманович мав заявити, що хотів би погодити всіх, але тут іде не про погодження всіх, але про народне добро. Прошу це спростувати, остаю з пошаною **І. Липецький.**

—o—

З кіна.

Кіно „КОПЕРНИК" і „МАРУСЕНЬКА": **„Баль в опері".**

Легка комедія з одною ниткою інтриги, що розвивається просто, без занадто штудерної завязки, але цікаво. Головні ролі грають симпатичний Георґ Александер і Ліяна Гайд. Веселі сценки чергуються з приємною музикою. Жаль, що І. Петрович у ролі вірного закоханого мужа має занадто незначну ролю, навіть не дуже підхожу для свого таланту

—o—

З судової салі.

ПРОЦЕС ВІДПОВІД. РЕДАКТОРА „СЛОВА ПОЛЬСКОГО" З РЕД. ПАЛІЄВИМ.

У листопаді 1931 р. відбулася перед львівським судом розправа проти відповідального редактора „Слова Польского" Скшичинського за зневагу ред. Дмитра Паліїва. Проти присуду 1 місяця тюрми вніс обвинувачений апеляцію. Вчора 23. лютого ц. р. відбулася апеляційна розправа.

На розправі переслухали свідків обвинуваченого: секретаря редакції „Слова Польского" та радн. Івахова, начальника політичного виділу при відділі безпеки у воєвідстві.

Перший свідок зізнав, що відповід. редактор „Слова Поль." Скшичинський не читає статтей і за них не може відповідати. Радник Івахів заявив, що закиди „Слова Поль." проти ред. Паліїва правдиві. Знає це радн. Івахів із розмов з б. старшинами УГА. Прізвищ цих старшин радн. Івахів не виявив.

Редактор Паліїв поставив свідкові питання: „Чи ті старшини були постійними інформаторами виділу безпеки?". Предсідник це питання відкинув. Ред. Паліїв домагався покликання ряду свідків, щоби ствердити, що радн. Івахів зізнав на основі хибних інформацій.

Трибунал погодився покликати лише одного свідка ред. З. Пеленського, який перебуває в тюрмі. Розправу відложили на необмежений час.

Відозви й комунікати.

ЗАКЛИК У СПРАВІ СПОРТОВО-РУХАНКОВОГО МУЗЕЮ.

Карпатський Лещатарський Клюб у Львові рішив на свому засіданні дня 10. XI. 1931. дати початок Українському Спортово-Руханковому Музеєві. Тому Виділ К. Л. К. в порозумінні з Музеєм Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові звертається з проханям до всіх спортових і руханкових клюбів, українських установ, а зокрема до всіх поодиноких спортовців і громадян, передавати й надсилати на адресу домівки К. Л. К. всякі експонати для майбутнього Музею.

В першу чергу слід збирати памятки, що відносяться до історії нашого спорту й руханки, себто історичне спортове та руханкове приладдя, спортові одяги, світлини і картини, статті з часописів і журналів, емблеми, знаки і марки, статути, книги і письма неістнуючих країв-

Куток мови.

Чистота й правильність української мови.

У ч. 40. „Нового Часу" проф. І. Огієнко обіцює на сторінках цього часопису розяснювати ріжні мовні питання. У статті п. з. „Чистота й правильність української мови" повторяє він думку, висловлену „Ділом" уже нераз: „На жаль, наше єдине реальне (?) Наукове Товариство в цій справі мовчить, хоч йому в першій мірі належав би провід у цій дуже важливій ділянці нашого духового життя. Думаю, що й відповідальність за занедбання правильного й належного розвою нашої літературної мови падає в першу чергу на цеж Товариство".

„Кутковi мови" в „Ділі" докоряє проф. О. 1. що він анонімний, 2. що йому „бракує найголовнішого — докладного вияснення, чому власне треба писати так, а не інакше", 3. що є там поруч добрих завважень „зовсім баламутні". „Громадянство — каже проф. І. О. — хоче знати, хтож то йому радить — чи справді науковий фахівець, чи тільки дилетант".

На нашу скромну думку: анонімний куток має ту прикмету, що ніякий авторитетний підпис не скріплює помилок, коли вони там трапляються. А розбирати подрібно, чому треба писати так, а не інакше — на це нема в нас ні часу ні місця. Як воно нелегко вчити інших мови і як мало помагає сам формальний авторитет у цих справах — найкращим доказом є сама стаття проф. І. Огієнка, з якої виписуємо такі гріхи проти „чистоти та правильности української мови":

„Частіше чуються запитання" зам. чуємо запити; „кутики провадяться в категоричній формі" зам. „ведуться" (або ще краще оминути тут неособової форми); „з проханням уділити (поль.) місця" зам. відступити, „дає можність" (поль.) зам. змогу, спромогу і „таким чином заповнимо дошкульну шкоду" зам. направимо (бо школи заповнити не можна); „з розвоєві (?!) зам. розвою (переплутаний 3-ий відмінок із 7-им! Чейже ніхто не каже „в краєві"!). Правил милозвучности проф. О. взагалі не зберігає, напр.: „особливож в (зам. у) ділянці", „поруч з завваженнями" („ч. з. з" поруч себе!).

—o—

вих і закордонних товариств, спортові народні забави (гереги, вудки), сільські лещата й інші памятки, що якнебудь вяжуться зі спортом і руханкою.

Рівночасно прохаємо списувати і надсилати вірні спомини з українського спортового життя. Це все не сміє пропадати безслідно для історії фізичного відродження українського народу і тому обовязком кожного громадянина піти за руку К. Л. Клюбові та дати почин для оснування **Українського Спортово - Руханкового Музею.**

Після переведення збіркової акції К. Л. К. передасть усі експонати до Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові для влаштування окремого спортового відділу.

Закордонні українські часописи просимо передрукувати.

За Виділ К. Л. К.:

Володимир Паньків в. р. заст. голови. **Інж. Ю. Крохмалюк** в. р. секретар.

Адреса К. Л. К.: **Львів, Ринок 43. Т-во „Земля" для К. Л. К.**

—o—

Дописи.

СТРИЙ. **(На допомогу „Просвіті". — Проти рогачкових оплат).** Випереджуючи акцію філії „Просвіти", клюб українських радних міста Стрия, за почином свого голови інсп. Соколовського, зложив на народню позичку для централі „Просвіти" суму 340 зол. Найвищі складки були по 100 зол. (інсп. Соколовський і промисловець Михайло Пиць), найнижча 10 зол. — Коли вже мова про клюб українських радних, то слід зазначити його дбайливість не лише про міщан, але й про інтереси довколичного селянства. А саме з огляду на скрутне положення села поставив клюб українських радних домагання до магістрату, щоби фіри селян, які приїзджають до міста зі своїми продуктами, худобою чи дровами, звільнив від рогачкової оплати, а принайменше знизив її або обмежив побирання цієї оплати до одного дня в тижні.

ЗБАРАЩИНА. **(Кривний виступ проти кооперативи у Гниличках).** Наше село невелике, має всього 200 господарств. Кооператива у нас заложена ще 1926 р. і має 120 членів; дотепер має вже свої господарські машини як: трієр, кружлівку, перстеневий вал і свій власний льокаль, а позатим має ще оборотового капіталу понад 1.000 зол. Минулого року перестала кредитувати, тільки продає за готівку або в обмін за продукти. Не зважаючи на сучасну скруту, кооператива виказала річним зіставленням чотирнацять тисяч зол. торгу, а чистої надвишки 686 зол. за 1931 рік. І булаб кооператива дальше в такім темпі розвивалася, тільки знайшлись розбивачі кооперації. Не дивно булоб, якби це були люди, яким кооперація далека, та це книговодець кооперативи, який був 2 і пів року в кооперативі і там підучився вести торговельне діло. Приманений великими зисками кооперативи, думає, що такі самі міг би він сам мати. Підмовив ще двох, а між ними крамаря, заложили собі склеп і почали пропаганду проти кооперативи. Ми, члени кооперативи, осуджуємо цей ваш, пане книговодець, негарний поступок і радимо вам: Зійдіть з блудної дороги, поки ще час!

—o—

СПОРТ.

Загально-лещатарську прогульку зі спільною знимкою, улаштовує Карпатський Лещатарський Клюб в неділю 28. ц. м. Збірка біля Високого Замку, кінцева стація 4-ки в год. 10.30. КЛК запрошує усіх зорганізованих і незорганізованих українських лещатарів до співучасти в прогульці і спільній знимці. Присутність усіх членів КЛК обовязкова. Закінчення прогульки на Погулянці. — **Виділ КЛК.**

ГАКІВКА В АКАД. ГІМНАЗІЇ.

VIII б. — VIII а. 7:0 (3:0, 4:0, 0:0).

Гаківка в акад. гімназії розвивається дуже гарно. Перед місяцем зорганізовано одну репрезентаційну дружину, тепер уже кожна вища кляса має свою репрезентацію. Дня 20. ц. м. відбулися перші міжклясові змагання: VIII б. — VIII а. з вислідом 7:0. Весь час сильна перевага VIII б. Ворота добули Труш Роман 4 і Лукіянович 3. Крім них вибивався Магоцький. Оборона (Стефанівський, Скаб) і Сітницький на воротах не мали багато роботи. VIII а. грала слабо. Тільки добрий воротар Кузьмович вирятував свою дружину перед двоциферним вислідом. Змагання перервано 14 мінут перед кінцем з причини сильного вітру і снігу. Суддював п. Кравчишин. Б. С.

ШАХИ.

Т. У. Ш. — Гелм $5\frac{1}{2}:4\frac{1}{2}$.

В неділю 21. лютого розіграли львівські шахові клюби вже шесту рунду змагань в турнірі за цьогорічне клюбове мистецтво Львова. В цьому турнірі бере участь 9 найсильніших клюбів (А-кляса); дальших вісім клюбів грає в другій групі (Б-кляса) за вхід до А-кляси.

Шахові міжклюбові змагання викликують серед ширшого загалу чимраз більше зацікавлення. Доказом цього те, що за один рік число постійних шахових рубрик у Львові з 1 („Неділя") зросло до 4 („Хвіля", „Слово Польске" і „Курієр Льв."), а число клюбів з 8 збільшилось до 17 (!). Членів, згуртованих у клюбах, є понад 600. (В першому році розгриток у вісьмох клюбах було всього 150 членів).

Як відомо, минулого року клюбове мистецтво Львова здобув клюб „Гелм", а Т-во Українських Шахістів заняло друге місце. Саме тепер стрінулося з „Гелмом" Т-во Українських Шахістів та перемогло його у відношенні $5\frac{1}{2}:4\frac{1}{2}$. Слід зазначити, що „Гелм" минулого і цього року не програв ні одних змагань. Це перша його програна, хоч виступив до мечу з Т. У. Ш. у своюму найсильнішому складі.

Вислідн інших змагань шестої рунди такі: Т. Шк. Люд. — Л. К. Ш. $6\frac{1}{2}:3\frac{1}{2}$. — Рекорд — В. К. Ш. 7:3 — Гетман — Чорні 7:3.

Найбільше пунктів у цьогорічних змаганнях здобув досі „Гелм" (40 п. на 6 мечів). Найменше втрачених пунктів має Т. У. Ш. (14 п. на 5 мечів), так, що боротьба за перше місце йде поміж цими двома клюбами. Т. У. Ш. має навіть дещо кращі вигляди здобути цьогорічне мистецтво і вже в змаганнях з Рекордом (в неділю 28. ц. м. в год. 4. попол. в кав. „Севіль") надіється перегнати „Гелм", оскільки здобуде з Рекордом принайменше 7 пунктів.

В Б-клясі на 8 клюбів беруть участь у змаганнях два українські клюби: 1) секція „Просвіти" з Левандівки і 2) Філія Т-ва Українських Шахістів (Н. гаріт).

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 23 II. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·60 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 5·00.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр.

Середа, 24. II. год. 7.30 веч. „Травіята" (виступ Еви Бандровської).

Четвер, 25. II. 5.30 „Сон літньої ночі". (Вистава для шк. молоді).

Пятниця, 26. II. год. 8. веч. „Сон літньої ночі".

Театр Ріжнородностей.

Середа, 24. II. год. 8. веч. „Роксі".

Четвер, 25. II. год. 8. веч. „Святе пожума".

Пятниця, 26. II. год. 8. веч. „Святе пожума".

Субота, 27. II. год. 8. веч. „Святе пожума".

Кіна.

АПОЛЬО: „Два серця бють у вальса такт" (оперетка).

КАСІНО: „Трейдер Горн" (В. С. Ван Дайк).

КОПЕРНИК: „Баль в опері".

ЛЕВ: „Два серця бють у вальса такт" (оперетка).

МАРУСЕНЬКА: „Баль в опері".

МІРАЖ: „Дафніс і Хльое" („Еросова стріла"), „Гарольдові клопоти" (Гар. Льойд.

ОАЗА: „Три сестрі", „Острів затоплених сердець".

ПАН: „Каваревька" (Моріс Шевальє).

ПАЛЯС: Звукова комедія „Ронні" (Катерина Ноль).

ПАСАЖ: „Міліонерове завіщання" (Кен Мейнард) і звук. додаток.

ПРОМІНЬ: „Каруселя тортур".

СОНЦЕ: „Велитень гір".

СТИЛЕВЕ: „Гаі-Тан" (Анна Мей-Вон), „Роскішна дівчина".

УТІХА: „Чортівський пазур" (Уілієм Десмонд).

ХИМЕРА: „Поворот до життя" (Дж. Гейнор, Фаред).

Програма радіо.

Пятниця, 26. лютого 1932.

Лейпціг (259,3) 22.10 Концерт. **Брно** (341,7) 16.00 Концерт. **Льондон** (355,9) 23.35 Танкова музика. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.00 Концерт. **Гамбург** (372,2) Опера. **Букарешт** (394,2) 20.15 Хор. **Берлін** (418) 18.20 „Проблєми Індії". **Рим** (441,2) 21.00 Концерт. **Лянгенберг** (472,4) 17.00 Концерт. **Прага** (488,6) 19.20 Пісні. **Міляно** (501,7) 21.00 Вечірний концерт. **Відень** (517,2) 22.50 Танкова музика. **Рига** (525,4) 19.05 Концерт. **Мінхен** (532,5) 19.15 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17.30 Хор. **Лянгенберг** (1635) 16.00 Концерт. **Осльо** (1083) 20.30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 25. лютого 1932.

Львів (380,7) 11.45 Перегляд преси. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Про погоду дня. 12.15 Виклад про штучні погної. 12.35 Концерт. 15.00 Грам. кружок. 15.05 Грошева біржа. 15.15 Грам. кружок. 15.25 „Зїзд славянських соколів". 15.45 Оповістка для рибаків. 15.50 Для молоді „Осел" і „Дика качка". 16.20 Навчання французької мови. 16.40 Грам. кружок. 17.10 „Розуміння краси". 17.35 Концерт. 18.50 Всячина. 19.15 Листування. 19.25 Грам. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 „Нгоодний промисл". 20.15 Легка музика. 22.45 „Летунські рекорди". 22.00 Спів. 22.35 Поліційна оповістка. 22.40 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Укр. Порадні Матерей і Укр. Бесіди відбудеться в четвер, 25. ц. м. в год. 18. виклад Вп. Д-ра Осипа Фідиса на тему: „Кривуха" (англійська недуга) зі світляними образами, в салі Укр. Бесіди вул. Рутовського 22. 2 2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

СРІБЛО продає найдешевше — Домбровський-Розваржевський — Академічна 2. 1246 8-15

БІДНОМУ студентові допоможе покінчити університетські студії панна на становищі. Ціль матримоніяльна. Першенство мають середнього росту. Перемишль — Посте-рестанте „Нарциза". 3-3

ПОВЕРХОВА вілля, городчик, гараж, повний комфорт, 4 і 2 покої з кухнями при трамваю. Ціна 45, вклад 20 тисяч золотих, решта довг на 20 літ. Ігнат. Куркова 24. 1402 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ КООПЕРАТИВИ „ДОЛЯ" У ЛЬВОВІ

відбудуться дня 3. березня 1932 р. у кімнатах „Народнього Дому" в год. 10. рано з таким порядком нарад:

1. Відчитання протоколу; 2. Звіт з діяльности Управи і Надзірної Ради; 3. Звіт контрольної комісії; 4. Затвердження білянсу з р. 1931; 5. Вибір Управи і Надзірної Ради; 6. Внесення і запити. — Того самого дня відправиться в год. 9. рано в Преображ. церкві Служба Божа за „покій членів і добродіїв кооперативи. —

Львів, 22. лютого 1932. Надзірна Рада.

1419

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.